

Сыаната
3 харчы

1987 с ы л
былааннар ы гар
— бигэ раб оч ай
мэк ти эн и!

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ ЭБЭЪЭЭТЭЛИСТИБЭТЭ

С. ЯКОВЛЕВ

Импералистар и ирсээннэрин ытарчатыгар

Экономиканын аян дойдуулары, валютанын биримдиги аман сана суу-сүккө түстүдүр. Америкалык доллар курча калган саталарга намыс-батышын, намыста. Сун-сун арктикалар тий-диги үнүмдүү французский ромна бельгийский фран-клар, датский крона, Арбаа Европа намыс аман дойдууларын намыс-батышын хабарлаштыр. Капиталистический эй-гара валютанын рынок-тун түүрүнчүлүгүнө намыс-батышын кыста сыгар бири-чигилер тараттылар. 1980 сылга капиталистический государстволар экономиканын сарткычын-тун суутамыктары уюлбуга Валовой нацио-нальной боролууга У-мүтүн намыс-батышын түгөтүп, сыгар дойдуу урдук тапкан онуларын намыс-батышын. Экономический үнүмдүү тас эргин проблемаларын сыгар-кайыштын аман кыла-ласта. Ол курдук, АХШ эргинге баланстын тийиммэт буолууга ас-пуг сылга 173 миллиард доллардан орто, ол Аме-рика историктыгар хо-молгоох рекордунан буолла.

Ол эргин валютанын сунуугуу катары дин-диги, капиталистический айыгынан бейитинен те-режүлүбүт биричигилер аман баалар. Олор АХШ—Арбаа Европа—Япония те кунуука ирсээннэр салгыты сыгархайыла-рын кытары сибээстех-тер. Аныгы капитализм кининин кылаасбай чугастара даганы, поли-тикаларын сөнөтүнүн-рөгө интернационал-даганы импералистар ички ардыларынады ирсээн ытарчатыган, наущай-те х и ч е с к и й прогрестан сыгар-кайыштын эмиге сыгархайыт жүрүстөтүлгөн мүлчү катар кыда кинилерге биричигилер. Наркнай-тех-нической революция ка-питалистический дойду-лар эри-дэхсиге суох сайдыларын күүрү-

диги. Холодур, АХШ би-лигин ички быдырхан-чыларын дойдуу уруука экономикалык уонна технологический ордук-тардагы биллэрлик сүтүрүт Арбаа Европа уонна Япония аян дой-дугаары эргинге ылар өлүтүн сарыытарбыт АХШ-ы биллэрлик үтү-рүтүлүр. 1980 сылтан саралаан АХШ сары-белгити коммерческий бир-ге үлэлэччилеринин эргини баланстыгар тийиммэт салгыты ула-тар.

АХШ сүтүрүт пози-цияларын тейнорун ба-

Аян дойду
ТЕМАТЫГАР
БЭСИЭДЭ

дарын, доллар курсун уонна бырыышаннар ставканын мүүсэ оон-нотор. Бир кэмге ба-йыттын экономикаын аба-тар сыгарын АХШ банк үчүгүдүй ставка-ларын бейитигэр үрдөтү-мүтэ итинге капитал «чэччэки барыны» эки-рэттэн Арбаа Европтан океан уугур сунуулу-буга. Аян дойду доллар-га наадыгы үнүмдүү итинге американын валютаны курса үөһэ ас-тыгыт. Ол эргин дол-лар өрө күүтүтэ Холо-дурга аман Штаттарга бейитигэр охсуулаах буол-буга: аян дойду рыно-гар американын табар-дар сыналара үрдэби-тэ итинге кинилер му-ростар дойдуулар мө-лөтүбүтэ ол дойду тас-эргини проблемаларын сыгархайыт.

Вашингтон, ордук ба-йыттын намыс-батышын ку-растаткыларын Япония уонна ГФР валюта-ларын сыгархайыт, доллар курсун намыс-батышын кылаасбай, Аме-риканский кылаас, чо-лоон Арбаа Германия маркатыгар сыгарын, валюталар курстарыгар улаханым сөн түбүс-

пуг дойдуу уонна «уопсай рынок» уон ичи дойдуларын аян-батыш—Франция, ГФР, Италия, Бельгия, Гол-ландия, Люксембург, Да-ниа уонна Ирландия—жарчыларын едиччаларын куустарын сүтү-нүүр Европатаагы ва-лютнай система (ЕВС) итин ичинге утарсыл-лар сыгархайыларын үөскөтүт дойдууун са-тыгыт.

Доллар курсун тейнэри түнүтүт ордук «бөдө-таа» валютаны, ону уонна Ар-баа Германия маркаты аа-быллар, маасабайдык атымыканын дойдуула-даммыта. Марка сөргө-түнүт французский франк балайышынатыгар, оттон ол аага Франция тас эргини позицияларын, ЕВС кыттылаахтары атын дойдулар валютала-рын балайышынатыгар охсубуга, тодо дитэхкэ, кинилер бейтэ-байыларын кытары кытаанактык сү-руннээр сыманнаахтар. Париж биржатыгар ГФР маркатын курса фран-цузский франкага сыга-ныгар ЕВС итин ичинге кунууу урдук тапкан тийиммэт итинге мө-лөтүбүт франк дефля-циятын тулунан боппу-руос турбуттар валютанын сунуугуу төлө барыта.

ЕВС-ка киирсэр дойду-лар харчыларын едиччаларын курсун тейнээр ту-лунан сунууларын «уопсай рынок» дойдуларын үп-тарын министрлерин тиз-телинэн атымыктыгыт мунуууларыгар берт ыар-дык ситиһиллэбуга. ЕЭС «күүстөх» валюталары ревалюциялаахын дин-диги алаага «мөлтөхтөр», бастатан туран француз-ский франк, сыналара чапчегинан буолар.

Америка столицатыгар «уопсай рынок» дойдула-рын валютаны курстарын уларыта тутууттан, чоол-кайлаан өтөхкэ, Арбаа Европа дойдуларын ва-лютнай наадыштарын астымыктарын биллэр-гө мөңгөтө тейтэбуга. Ол эргин Вашингтон ба-йыттын долларларын бир-ге үлэлэччилерин суотта-рыгар ыспаранга сору-нуулаа импералистар ички ардыларынады он-то да суох сыгыты утар-сыллары быппаһына-лар өрө кыстаахтар.

Н. АБЛАМОВ (ССТА).

Кэрэ эйгэтигэр

УРУНУЙ ТЫЛЫГАР УНУЙАР

Ол камуан, П. М. Ре-шетников аатынан на-роднай театр художнига В. Н. Дьяковский Чу-раччытаады озо музы-калык оркулатын учууталынан аныадыт-тан, 13 сыл үрүн хаар кыдыаммы кетте, ичи-гэ саныыр илгийэн ааста. Сылар, көтөр түнүгүнүн алас тына-рыны, түргөтүн кө-төлөр. Оттон кэм-кэр-дин байыттын суолун хас бирдиниһигэр харыс-кала суох хаалларар. Василий Николаевич үө-рэнэччилер бейтэ-байыт оло-лор билгин бейтэ-байыт улаһит буолулар, сорох-торо аман, учууталларын курдук, ис дууһаларын урунуй дикти тылыннан көрсүгүтэ абылаттылар. М. Егорова суолу өрө-мүөтүнүт-тутар уаастаан оморителенин, А. С. Коркин Мугудай орто оркулатыгар урунуй, черчегин учууталынан үлэлэтилер, Д. Сивцев, А. Константинова Хаба-ропейскайдагы культу-ра институтун художествен-най факультетыгар си-тиһиллэхтик үөрэнэ-лэр. «Уолбут Герман ку-дожник итин талбы-тыгар Ойүкэ учууталы-гар. Василий Николае-вичка, махтабыт ула-хан»,—диги суруйбуттара

үөрэнэччилер, бейтэ-байыт Якутскайдагы худо-жественнай училищега үлэ-лиир Герман Прото-динов төрөтүттөрө.

Художник төбөтүнүн эрө буолука, ичин-тин кытта толкуйдуур. Учутал оолорутар ол судургуту суох дойдуу сыламтата суох инээр. Билигин оркула худо-жественнай отделени-тыгар 12 озо үөрэнэр. Лина Носова, Павлик Сивцев, Ула Толстоухо-ва туйгууну үөрэнэлэр.

Ус сыллаагыта Тувага буолбут оолор ойуу-луур-дүүһүтүүр иску-стволарын быыстаткы-гар Саха сирин ооло-рун 30-ча үлэлэр ту-руорулуубуга. Ону Ва-сильи Николаевич үө-рэнэччилер Коля Дру-бай уонна Алеша Пини-гин төрөбүт дойдуларын тулунан кэксир компо-зициялар көрдөрүлүн дипломунан бейтэ-байыт.

Василий Николаевич уран тарбадын үлэти-кэрэхсин көрбүт, кини туттубут абыт. Театр художнигынан үлэлиир сыларын «Сайсары» уонна «Урун көмүсигэ-на» драмаларга оморбүт оморлениетин үгүстөр бийирэбүттэр. Оттон ички сылаагыта өрөгөй үөрүү дохсун бааһын кууһан аспыт Якут-скайга буолбут ССРС ко-

түл тустууга 41-е чемпи-онатыгар аманан тах-сыбыт иччөк судургу эргини тупсады көрү-нүрүнэн, ис хоһоонноо-дунан дьонго сөбүлэ-питэ. Кини авторун Василий Николаевич буолбуга бийр дойду-лаахтарын улаханым уордубуга. Ураты үө-рүүлөх, өрөгөйдөх тү-гөтүгүтэ оройуоннаады Культура диктин фойе-тын көтүүлөх истиги-тигэр улуу сирдиги В. И. Ленин материальна-нар. Тапталлаах сирдиги-пит мустубут дьону-сэргини, субу кэксилэ-олордуу, истиги-тигэр, муударайдык одуулаһар. Дьон ол күдү мөрсүөн ичингэр тохтуу, чочумча чуумпура түһэллэр.

Василий Николае-вич коммунистар пар-

тияларын чилинэ. Бай-тин ололор, үлэтигэр-хамнаһыгар кини хал-баннаабыт сокуоннары-нан салытарар. Бийр үлэлиир коллегалара кини кыдыгы аһаа-тык өтөтөн чагыбат, принципналынай, уопсай дьала кини туруулаһар кини быһытынан сы-намыллар. Василий Ни-колаевич хайыс да сы-лын культура үлэтигэр-ин профсоюзун райко-мун председателин та-лаһан үлэлиир. РСФСР Үөрүн министрество-тын, ССКП Саха уба-ластаагы комитетин, ССКП райкомун, райсо-вет исполкомун Бочу-туну грамоталарынан наараадалаһыта да-ганы кини үлэтигэр урдук апыиһинэстэх сыһа-нын көрдөрөт.

Кыраччаннар куну, ус-тугас былыттары ойуу-лууллар. Урунуй урш тылыннан сибини тыл-лар үөрүүтүн, оолук дуу-һаларын сирдик ийи-тин көксиллэр. Ити дикти өйгө өйү, сүрөдү абылыр кистэлэни-рин кинилергэ учууталара В. Н. Дьяковский сы-ламтата суох арылар, айылда, сир-халлаан и-йилэрин истэртэ, өй-дүүртэ үөрөтөр.

П. ОКОПШНИКОВ.

Снимокка: В. Н. Дья-ковский.

Автор фотота.

АММА ЭНЭРИГЭР

(Бүтүтүт. Ичин 2-с стр. көр).

быһытта тутуохка. Оно-бууга наһаа алдах орос-куоту эрийбит. Соххоз бейитин күүтүнүн на-йыын сөн. Ити олоххо киирэрэ буоллар, орос-куот уон сунуон төлө-нүө өтө. Системада кии-рбүт 600 гектардаах сир үгүс өтө нүөсүтүлүр кыстаанна. Билигин ба-йышыннаага маннн наарааах дьала тыл-га эр калара саатамат. Мындаагайы бейтэ-байыт унуоргу өтүнээди хас да күдү көһөрүү, туһаны биричигилер, омонто улаатан эрэр. Күүлэр онууларыгар ходоһа сирэ үөскөбүт, оттон чугастаады конуу-лара, куурдулар-каты-лар, ходоһооно кубу-луйдулар. Мантан кү-түннээх от ылымбыт. Онон бу күүлэри чөл-лөрүгэр туһарын ходо-һа микроклиматтарын тупсарык сорууга ту-руу. Күүлү көһөрүү табыл-

дыбатына айыла ула-ханым айтылар, ала-данаар эбит.

Саас Амма уутун ха-йан, халаһыттын ходо-һа таһаар наадыттын туһунан итинги абыт-тик истэр буолубут. Уруу-куоттар мин баг ичин күүтүнэн холонон көрө-түлэр, аныгы техника үлэтигэр бу тодо кыла-лаһыт. — дикти илэр эмиге баалар. Манна э-пинэ бийр буолуон сөн. Орус уутун бопсор сыал-лаах улахан тутууу агардаа «Мындаагайы» соххоз ылымнар кыда суох. Ити өр сыларга туһаналынан септөөх тутуу туһунан этиллэр. Оттон муууу халыга-тынан харгыларын үө-скөтүн соххоз кыарын ичин быһарыллыан сөн.

1973 уонна 1978 сыл-лардааха Мырыла ту-һаналынан муууу ха-лыгата харгы үөскө-төтө холонон көрө-сил-

дыбыһыт туһаны бир-бөдө. Муус үрдүгэр бы-рааһылыгыт уу муууу бөдөрөтүхтээдэр омон кэксирэрт эбит этэ. Муус халыһыт да өтө саас устар кэксирэрт ара-наһан хаалар. Иччө-кынан кэксирэрт устар тийбэн кыарааа сиргэ харгыны үөскөтөрүн он-нугар сыгарыга дааһы-гына быһытталанаар. Бу ньыматтан аккааста-нааха Ууну халытар онуулар муус үрдүгэр хаары күрдүн тынны бейтэ халыгатыр ус-луобулатын үөскөтөхкэ. Бу үлэтигэр тохсунуу-сунуууу аһарбанка сардааһа наада. Оно-ка чугас-чугас төрөдү-дөөх мөңгөтүн булан ал-ларанты төрөй үөһэ өт-түгэр кэксир уонна дикти сир булан хаары күр-төрүөхкэ сөн. Күрдү-лүбүт хаары ырыны-тахарын бопсор наада-тан, ички кытылга дып-таһалытар ордук. Ви-линеэ манн онорорго табыгастаах сир—Кы-лык Кугда алара өтө. Наадыр анынаады то-

дойго быһаарыт муус халыһабыт мууска и-тин Вуор Хайа аныгар тохтоон харыны үө-скөтө дин саныбын.

Бу ньыма көмүөл күү-һүн тохтоуу, онон дьа-ла быһаарыллыа дитэ-бин. Сааскы муус дьа-лаһынан устан ичин со-рох сирдэртэ уу хары-тын үөскөтө сыгарыл-лара баар этилэр. Онук түбүгүтэ бу ньыма кө-мөлөбөрөй?

Бастаһа автор апи-тин курдук, кураан сылар балаһалара өрө-с эргэдэх «Мындаагайы» соххозга ураты сорука-ры туруорар. Онон си-бээстэн соххоз агро-номический сулуспата ха-һаһытаадыр да бөдө-гүн наада. Бу өтүн көрөр буоллаха, соххоз-ка дьала мөлтөһүр. Хаһааһытыбаны сеп-төөх специалистарын, кадрдарын хааччыла охсуохка. Виринеэ күү-пуг.

Д. СОБАКИН,
«Мындаагайы» соххоз мелноратора.

Редактор Н. В. МАКАРОВ.

Райпо бырабылыһыта, партийнай, проф-союзнай тэригэлэрэ, «Мындаагайы» соххоз салалтата райпо кылааһынай бухгалтерга

ГУЛЯЕВА Валентина Ивановна

эмискэ ылдыан өлбүтүн, боконнуу көргө-тэригэр дикти кутурданнын тирээрдэллэр.

Таптыр кэргэнн, ийэбит, кылыһы, бал-тым, аймахпыт

ГУЛЯЕВА Валентина Ивановна

эдр сааһыгар соһумардык өлбүтүн табаары-тарын, билэр дьонугар, диктин кутутууан туран, иһитинэрбит.

Кэргэнэ, оолоро, ийэ, эдьиийэ, аймахтара.

Промкомбинат, диспансер коллективтара, «Чураччы» соххоз салалтата столар

ЛЕБЕДЕВ Иван Петрович

ылдыан өлбүтүн кэргэнн, оолоругар, адыгар Петр Иванович Лебедев дикти кутурданнын тирээрдэллэр.

Таптыр ийэм, эбэбит, аймахпыт колхознай тутуу ветерана

ДЫДАЕВА Мария Николаевна

87 сааһыгар ылдыан өлбүтүн билэр дьонугар, диктин кутутууан туран, иһитинэрбит. Кылаа, күтүөтэ, сизинэ, аймахтара.

БИЙИГИ ААДЫРЫСЫТ: почтовой индекс 678700. Чураччы с.

Карл Маркс уул. 26 «а», ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор—21-332,

отделлар—21-265, уопсай—21-505.

«Сага олох»

райкома КПСС

Якутской АССР.

«Новая жизнь»—орган

и районного Совета народных депутатов

Якутской АССР.